

Sygn. akt V ACa 615/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 lutego 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie V Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: Sędzia SA Bogdan Świerczakowski

Sędziowie: SA Ewa Kaniok (spr.)

SO (del.) Elżbieta Wiatrzyk-Wojciechowska

Protokolant: Małgorzata Szmit

po rozpoznaniu w dniu 6 lutego 2020 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa M. S.

przeciwko Skarbowi Państwa - Wojewodzie (...)

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 30 maja 2019 r., sygn. akt II C 389/16

I. oddala apelację;

II. nie obciąża powódki kosztami postępowania apelacyjnego.

Elżbieta Wiatrzyk-Wojciechowska Bogdan Świerczakowski Ewa Kaniok

Sygn. akt V ACa 615/19

UZASADNIENIE

W pozwie z 18 maja 2016 r. M. S. wniosła o zasądzenie od Skarbu Państwa – Wojewody (...) kwoty 119 157 zł wraz z ustawowymi odsetkami od kwoty 60 326 zł za okres od 1 października 2014 r. do dnia zapłaty i od kwoty 58 831 zł za okres od 29 marca 2011 r. do dnia zapłaty, oraz kosztów procesu.

W uzasadnieniu wskazała, że jest następcą prawnym byłych właścicieli nieruchomości położonej w W. przy ul. (...), która objęta została działaniem tzw. dekretu (...). Wskazała, że wskutek bezprawnych działań pozwanego, tj. odmowy ustanowienia własności czasowej na rzecz poprzedników prawnych powódki, a także sprzedaży lokalu w ww. budynku, poniosła szkodę majątkową polegającą na wyłączeniu z majątku spadkowego lokali mieszkalnych nr (...) (wartość (...) zł), (...) (wartość (...) zł) i (...) (wartość (...) zł) wraz ze związanymi z nimi udziałami we własności budynku i użytkowaniu wieczystym gruntu położnego przy ul. (...) w W.. Wskazała, że Samorządowe Kolegium Odwoławcze decyzją z 7 lutego 1997 r. stwierdziło nieważność decyzji Prezydenta W. z 9 lutego 1950 r. o odmowie przyznania prawa własności czasowej do nieruchomości oraz, że źródłem szkody były wydane z naruszeniem prawa decyzje lokalowe

Zastępcy Kierownika Wydziału (...)Urzędu Dzielnicowego W. z 12 listopada 1976 r. i 29 listopada 1978 r. (w przypadku lokali nr (...)) oraz decyzja Naczelnika Dzielnicy (...) z 26 lutego 1982 r. (w przypadku lokalu nr (...)). Jako podstawę prawną swoich żądań wskazała art. 160 k.p.a .

Postanowieniem z 21 czerwca 2016 r. Sąd odrzucił pozew w zakresie żądania odszkodowania za lokal nr (...) tj. co do kwoty 58 831 zł z ustawowymi odsetkami od 29 marca 2011 r. do dnia zapłaty.

W piśmie z 18 stycznia 2017 r, powódka rozszerzyła żądanie pozwu, wnosząc o zasądzenie na jej rzecz kwoty 75 326 zł z odsetkami za opóźnienie tytułem odszkodowania za lokale nr (...).

Skarb Państwa - Wojewoda (...) wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu. Zakwestionował powództwo co do zasady i co do wysokości. Podniósł zarzut braku legitymacji czynnej powódki, nieudowodnienie powództwa, brak wykazania istnienia szkody i jej wysokości oraz związku przyczynowo – skutkowego. Podniósł też zarzut przedawnienia roszczeń, których źródłem jest decyzja dekretowa Prezydent (...) W. z 9 lutego 1950 r. Stwierdził, że decyzje o sprzedaży lokali nie spowodowały żadnego nowego uszczerbku, a ponadto nie mogą być traktowane jako samodzielne źródło szkody.

Wyrokiem z dnia 30 maja 2019 r. Sąd Okręgowy w Warszawie w punkcie pierwszym oddalił powództwo; w punkcie drugim nie obciążył powódki obowiązkiem zwrotu kosztów procesu stronie pozwanej.

Z ustaleń faktycznych, jakie legły u podstaw tego rozstrzygnięcia wynika, że nieruchomości (...) położona przy ul. (...) w W., oznaczona hip. (...), o pow. (...) m⁽²⁾ stanowiła współwłasność E. L. w udziale (...), J. L. (1) w udziale (...), T. L. w udziale (...), S. L. w udziale (...) i A. Ś. w udziale (...). Przedmiotowa nieruchomość jest położona na obszarze objętym działaniem dekretu z 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze (...) (...). Z dniem wejścia w życie w/w dekretu tj. z dniem 21 października 1945 r. nieruchomości (...), w tym grunt przedmiotowej nieruchomości, na podstawie art. 1 dekretu przeszły na własność gminy (...) W., a od 1950 roku, z chwilą likwidacji gmin, na własność Skarbu Państwa. W dniu 27 maja 1990 r. przedmiotowa nieruchomość stała się własnością Dzielnicy Gminy (...), a następnie na mocy art. 20 ust. 1 ustawy z 15 marca 2002 r. o ustroju (...) W. stała się własnością (...) W.. Objęcie przedmiotowego gruntu w posiadanie przez gminę nastąpiło w dniu 31 lipca 1947 r. tj. z dniem ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym nr 13 Rady Narodowej i Zarządu Miejskiego (...) W.. Przejęcie budynku w posiadanie nastąpiło protokołarnie w dniu 14 lutego 1952r.

Sąd ustalił, że aktualnie dawną nieruchomość hipoteczną stanowi grunt oznaczony w ewidencji gruntów:

- jako działka nr (...) – część (obręb (...)), stanowiąca własność (...) W.,
- jako działka nr (...) – część (obręb (...)), stanowiąca własność Skarbu Państwa,
- jako działka nr (...) – część (obręb (...)), stanowiąca własność (...) W.,
- jako działka nr (...) – część (obręb (...)), stanowiąca własność (...) W..

Nieruchomość zabudowana jest budynkiem mieszkalnym, murowanym, VI – kondygnacyjnym, wzniesionym przed dniem 21 października 1945 r.

W dniu 17 grudnia 1947 r. dotychczasowi właściciele przedmiotowej nieruchomości: J. L. (1), H. Ś., T. L., Z. L. i A. L. złożyli wniosek w trybie art. 7 dekretu o przyznanie im prawa własności czasowej do gruntu nieruchomości przy ul. (...) w W., oznaczonej hip. nr (...). Prezydent (...) W. orzeczeniem administracyjnym nr (...) z 9 lutego 1950 r. odmówił byłym właścicielom ustanowienia prawa własności czasowej do przedmiotowego gruntu. Spadek po E. L. nabyli: A. Ś., J. L. (1), T. L., i S. L. po (...) części każdy z nich. Spadek po A. Ś. nabyła w całość M. R. (1). Spadek po J. L. (1) nabyli: J. L. (2) w (...) części oraz I. S. (1), B. S. (1) i J. L. (3) – po (...) części każdy z wyłączeniem udziału spadkodawcy w majątku objętym w chwili jego zgonu współwłasnością ustawową małżeńską, który to udział odziedziczyli I. S. (1), B. S. (1) i J. L. (3) po (...) części każdy z nich. Spadek po J. L. (2) nabyli: I. S. (1), B. S. (2) i J. L. (3) po (...) każdy z

nich . Spadek po I. S. (1) nabyli M. R. (2) (obecnie S.) i J. S. po(...) każdy z nich. Spadek po S. L. nabyli: Z. L. i A. L. po (...) każdy z nich. Spadek po A. L. nabyli: Z. L. i H. L. po (...) każdy z nich . Spadek po Z. L. nabyły: M. R. (2) (obecnie S.) i I. S. (2) po (...) każdy z nich . Spadek po M. R. (1) nabył P. R. w całości . Spadek po P. R. nabyła E. R. w całości . Spadek po T. L. nabyły E. C. i T. B. po (...) części każda z nich . Spadek po H. L. nabyła W. O. w całości .

Na podstawie umowy darowizny z 12 marca 2003 r. Rep. Nr (...) M. R. (2) (S.) nabyła od B. S. (1) i J. L. (3) przysługujący im udział wynoszący łącznie (...) części w prawach i roszczeniach o ustanowienie prawa użytkowania wieczystego nieruchomości położonej przy ul. (...) w W. oraz we współwłasności budynku posadowionego na powyższym gruncie (akt notarialny k. 51-53v).

W budynku położonym przy ul. (...) w W. na rzecz dotychczasowych najemców sprzedane zostały lokale nr (...) (7 lutego 1979 r.), (...) (2 grudnia 1976 r.), (...) i (...) z jednoczesnym ustanowieniem prawa użytkowania wieczystego do części gruntu.

Samorządowe Kolegium Odwoławcze w W. decyzją z 7 lutego 1997 r., nr (...) w punkcie I. stwierdziło nieważność decyzji Prezydenta (...) W. z 9 lutego 1950 r. w części dotyczącej nieruchomości skomunalizowanej, obejmującej działki ewidencyjne nr (...) - część, (...) – część i (...) z obrębu (...). W uzasadnieniu organ stwierdził, że brak jest podstaw do uznania, że w dacie wydawania decyzji z 9 lutego 1950 r. korzystanie z gruntu przez dotychczasowych właścicieli nieruchomości przy ul. (...) w W. nie dało się pogodzić z przeznaczeniem gruntu według planu zabudowania .

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Samorządowe Kolegium Odwoławcze, decyzją z 21 marca 1997 r. nr (...), utrzymało w mocy zaskarżoną decyzję z 7 lutego 1997 r. w punkcie I. w części obejmującej działki nr (...) a w punkcie II. uchyliło zaskarżoną decyzję w punkcie I w zakresie działki nr (...) i stwierdziło, że orzeczenie administracyjne z 9 lutego 1950 r. nr (...) w określonej w aktach notarialnych części dotyczącej lokali mieszkalnych nr (...) oraz udziałów przypadającym tych lokalom w części wspólnej budynku, a także gruntu oddanego w użytkowanie wieczyste nabywcom tych lokali, wydane zostało z naruszeniem prawa .

W wyniku ponownego rozpoznania wniosku dekretowego dawnych właścicieli o przyznanie prawa własności czasowej do gruntu, Prezydent (...) W. decyzją z 27 maja 2008 r. nr (...), zmienioną decyzją z 2 czerwca 2009 r. nr (...), ustanowił na 99 lat prawo użytkowania wieczystego do zabudowanego gruntu po pow. 342 m⁽²⁾ w udziale wynoszącym (...) położonego przy ul. (...), opisanego jako działka ewid. nr (...) z obrębu (...), na rzecz: M. R. (2) (obecnie S.) w udziale wynoszącym 0,185177 części gruntu, P. R. – 0,153250, E. C. – 0,076625, T. B. – 0,076625, I. S. (2) – 0,057469, W. O. – 0,038313, J. S. – 0,0255541. Jednocześnie odmówił ustanowienia prawa użytkowania wieczystego udziału wynoszącego 0,387000 części gruntu, oddanego w użytkowanie wieczyste właścicieli lokali mieszkalnych nr: (...). W uzasadnieniu wskazał, że trwale zadysponowanie częścią tego gruntu uniemożliwia ustanowienie użytkowania wieczystego na rzecz następców prawnych dawnych właścicieli (decyzja nr (...) k. 21-24v). Oddanie ww. części nieruchomości w użytkowanie wieczyste powodów nastąpiło na podstawie aktu notarialnego z 2 marca 2010 r. (akt notarialny Rep. (...) – (...) k. 27-30v).

Samorządowe Kolegium Odwoławcze w W. ostatecznymi decyzjami z 11 sierpnia 2010 i 7 września 2011 r., wydanymi na podstawie art. 158 § 2 k.p.a. stwierdziło, że decyzje Kierownika Wydziału (...) z 12 listopada 1976 r., nr (...) i z 29 listopada 1978 r. nr (...), a także decyzja Naczelnika Dzielnicy (...) z 26 lutego 1982 r., nr (...), wydane zostały z naruszeniem prawa, lecz nie można stwierdzić ich nieważności z powodu wywołania przez nie nieodwracalnych skutków prawnych .

Sąd ustalił, że wartość rynkowa lokali nr (...), przy uwzględnieniu obligatoryjnego trybu najmu wg stanu z daty sprzedaży oraz cen aktualnych wynosi 115 481 zł – w przypadku lokalu na (...) oraz 114 699 zł w przypadku lokalu nr (...).

Pismem z 1 października 2014 r. złożonym do Sądu Rejonowego dla Warszawy – Śródmieścia powódka zaważwała pozwanego do próby ugodowej w sprawie o zapłatę kwoty 736 790 zł za zbycie lokali przy ul. (...) w W.. Do ugody między stronami nie doszło.

M. S. 12 kwietnia 1975 r. zawarła związek małżeński z Z. R. i przyjęła nazwisko męża. Wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie z 16 października 2008 r. małżeństwo powódki zostało rozwiązane przez rozwód, a powódka od 25 listopada 2008 r. posługuje się nazwiskiem panińskim (...).

Ustalając stan faktyczny Sąd posiłkował się także dokumentami zgromadzonymi w sprawach II C 256/12 i II C 275/11.

W tak ustalonym stanie faktycznym, Sąd Okręgowy wskazał na przedawnienie roszczenia.

Powódka w niniejszym postępowaniu dochodzi od Skarbu Państwa roszczeń odszkodowawczych z tytułu poniesionej przez nią szkody rzeczywistej, powstałej na skutek wydania niezgodnych z prawem decyzji administracyjnych o sprzedaży należących do jej poprzedników prawnych lokali mieszkalnych nr (...) w budynku przy ul. (...) w W..

Kwestię odpowiedzialności odszkodowawczej organów administracji państwowej za szkodę wyrządzoną decyzją administracyjną reguluje obecnie art. 417¹ § 2 k.c., który wszedł w życie w dniu 1 września 2004 r., w następstwie uchwalenia ustawy z 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 162, poz. 1692). Ustawa ta postanowieniem z art. 2 ust. 2 uchyliła art. 160 k.p.a. w całości w jego dotychczasowym brzmieniu. Jednocześnie jednak, na podstawie art. 5 tej ustawy, art. 160 § 1, 2, 3 i 6 k.p.a. znajduje nadal zastosowanie do roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej wydaniem przed dniem 1 września 2004 r. ostatecznych decyzji administracyjnych, których nieważność lub wydanie z naruszeniem przepisu art. 156 § 1 k.p.a. stwierdzono także po tej dacie.

W przedmiotowej sprawie zarówno decyzje odmawiające ustanowienia prawa własności czasowej do gruntu nieruchomości z 9 lutego 1950 r., jak i decyzje w przedmiocie sprzedaży lokali nr: (...) zostały wydane przed 1 września 2004 r. Przed 1 września 2004 r. została też wydana decyzja Samorządowego Kolegium Odwoławczego w W. z 7 lutego 1997 r. stwierdzająca nieważność decyzji Prezydenta (...) W. z 9 lutego 1950 r. Po 1 września 2004 r. zostały wydane natomiast decyzje stwierdzające wydanie decyzji o sprzedaży lokali nr (...) z naruszeniem prawa. Niezależnie zatem od tego, czy uznamy że źródłem szkody jest decyzja wydana w wyniku rozpoznaniu wniosku dekretowego (z 9 lutego 1950 roku), czy decyzje lokalowe (z 1976 i 1978 r.), w sprawie ma zastosowanie art. 160 § 1, 2, 3 i 6 k.p.a.

Zgodnie z art. 160 k.p.a. w brzmieniu obowiązującym przed jego uchyceniem, stronie, która poniosła szkodę na skutek wydania decyzji z naruszeniem przepisu art. 156 § 1 k.p.a. albo stwierdzenia nieważności takiej decyzji, służyło roszczenie o odszkodowanie za poniesioną rzeczywistą szkodę, chyba że ponosiła ona winę za powstanie okoliczności wymienionych w tym przepisie. W myśl art. 160 § 3 k.p.a., odszkodowanie przysługiwało od organu, który wydał decyzję z naruszeniem przepisu art. 156 § 1 k.p.a., chyba że winę za powstanie okoliczności wymienionych w tym przepisie ponosiła inna strona postępowania dotyczącego tej decyzji. W tym ostatnim przypadku roszczenie o odszkodowanie służyło w stosunku do strony winnej powstania tych okoliczności. Zgodnie natomiast z art. 160 § 6 k.p.a., roszczenie o odszkodowanie przedawniało się z upływem trzech lat od dnia, w którym stała się ostateczna decyzja stwierdzająca nieważność decyzji wydanej z naruszeniem przepisu art. 156 § 1 k.p.a. albo decyzja, w której organ stwierdził, w myśl art. 158 § 2 k.p.a. że zaskarżona decyzja została wydana z naruszeniem art. 156 § 1 k.p.a.

Biorąc pod uwagę, że przepisy prawa administracyjnego nie przewidują odrębnych regulacji dla ustalenia związku przyczynowego, zastosowanie mają przepisy kodeksu cywilnego, tj. art. 361 k.c.

Sąd I instancji wskazał, że powódka wykazała, że - jako spadkobiercy byłych właścicieli nieruchomości - przysługiwały jej udziały w prawach i roszczeniach do odszkodowania za część tej nieruchomości obejmującej sprzedane lokale.

Istota sporu sprowadzała się do istnienia normalnego związku przyczynowego pomiędzy wydaniem wadliwych decyzji administracyjnych zezwalających na sprzedaż lokali znajdujących się na nieruchomości objętej działaniem dekretu

(...), a szkodą powódki, polegającą na utracie własności tych lokali z uwagi na brak możliwości przywrócenia jej własności. Istnienie takiego związku jest niezbędną przesłanką odpowiedzialności pozwanego za szkodę wyrządzoną wadliwymi decyzjami administracyjnymi.

Formując dochodzone w tej sprawie roszczenie odszkodowawcze jako źródło szkody powódka wskazywała wadliwe decyzje o sprzedaży lokali z lat 1976 -1978 i podnosiła, że między tymi wadliwymi decyzjami, a szkodą istnieje adekwatny związek przyczynowy.

W pierwszej kolejności, jako najdalej idący, Sąd Okręgowy rozpoznał zarzut przedawnienia.

Zdaniem sądu, źródłem szkody nie były decyzje tzw. lokalowe, a decyzja dekretowa. Sąd miał na względzie uchwałę Sądu Najwyższego z 28 marca 2018 r. W uchwale tej skład 7 sędziów Sądu Najwyższego orzekł, że: „W razie stwierdzenia nieważności decyzji administracyjnej utrzymującej w mocy decyzję odmawiającą ustanowienia na rzecz byłego właściciela nieruchomości prawa użytkowania wieczystego na tej nieruchomości na podstawie przepisów dekretu z 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze (...) W., źródłem poniesionej przez niego (następców prawnych) szkody nie jest decyzja wydana z naruszeniem prawa, zezwalająca na sprzedaż lokali w budynku położonym na tej nieruchomości” (uchwała 7 sędziów SN z 28 marca 2018 r., sygn. akt III CZP 46/17, LEX nr 2464490).

Dekret z 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze (...) W. (Dz.U. nr 50, poz. 279) w art. 7 ust. 1 stwierdzał, że „dotychczasowy właściciel gruntu lub jego prawni następcy, będący w posiadaniu gruntu albo osoby prawa te reprezentujące, a jeżeli chodzi o grunty oddane na podstawie obowiązujących przepisów w zarząd i użytkowanie - ich użytkownicy, mogli w ciągu sześciu miesięcy od dnia objęcia w posiadanie gruntu przez gminę zgłosić wnioski o przyznanie na tym gruncie jego dotychczasowemu właścicielowi prawa wieczystej dzierżawy z czynszem symbolicznym lub prawa zabudowy za opłatą symboliczną”. Od wejścia w życie dekretu z 11 października 1946 r. - Prawo rzeczowe (Dz.U. Nr 57, poz. 319), tj. od 1 stycznia 1947 r., zamiast prawa wieczystej dzierżawy lub prawa zabudowy można było dochodzić przyznania własności czasowej za symboliczną opłatą (art. XXXIX § 2 dekretu z 11 października 1946 r. - Przepisy wprowadzające prawo rzeczowe i prawo o księgach wieczystych, Dz.U. Nr 57, poz. 321 ze zm.). Według art. 40 ust. 1 ustawy z 14 lipca 1961 r. o gospodarce terenami w miastach i osiedlach (Dz.U. Nr 32, poz. 159 ze zm.), jeżeli przepisy dotychczasowe przewidywały zbywanie gruntów na własność czasową, należało przez to rozumieć oddanie gruntu w użytkowanie wieczyste.

Art. 8 dekretu z 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze (...) W., stanowił zaś, że w razie nieprzyznania dotychczasowemu właścicielowi gruntu wieczystej dzierżawy lub prawa zabudowy, wszystkie budynki położone na gruncie przechodzą na własność gminy. Oznacza to, że decyzja odmawiająca przyznania prawa własności czasowej do gruntu, utrzymana w mocy orzeczeniem organu drugiej instancji, spowodowała utratę przez dotychczasowych właścicieli własności budynku i lokali znajdujących się w tym budynku.

W związku z tym, że w miejsce gminy pojawił się Skarb Państwa, lokale te stały się własnością Skarbu Państwa, a od 1990 r. - w wyniku komunalizacji - ponownie własnością gminy. Decyzje administracyjne z lat późniejszych, zezwalające na sprzedaż tych lokali, nie zmieniły stanu prawnego. Lokale te, bowiem nie były już własnością osób ubiegających się o nie (ich poprzedników prawnych). Skutkiem tych decyzji nie było zatem wyrządzenie szkody, a jedynie ograniczenie możliwości jej naprawienia. Doszło, bowiem do wyłączenia sposobu naprawienia szkody polegającego na przywróceniu stanu poprzedniego tj. wyłączenia możliwości uzyskania zwrotu lokali.

Mając na uwadze orzecznictwo Sądu Najwyższego, w szczególności uchwałę z 28 marca 2018 r., sąd I instancji przyjął, że decyzją szkodzącą w sprawie była decyzja Prezydenta (...) W. z 9 lutego 1950 r., nie zaś decyzje dotyczące poszczególnych lokali. Własność nieruchomości, w tym budynku przeszła na własność gminy – (...) W. - na podstawie art. 1 dekretu z 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze (...) W.. Orzeczenie Prezydenta (...) W. - odmawiające prawa własności czasowej do gruntu nieruchomości oraz stwierdzające przejście wszystkich budynków znajdujących się na tym gruncie na własność (...) W. - stanowiło faktyczne pozbawienie prawa własności

i możliwości korzystania z nieruchomości przez poprzedników prawnych powodów. Wobec tego decyzje lokalowe wydane w latach 1976-1990 nie mogły stanowić źródła szkody.

Przechodząc do zarzutu przedawnienia Sąd wskazał, że zgodnie z § 6 art. 160 k.p.a. roszczenie o odszkodowanie przedawnia się z upływem trzech lat od dnia, w którym stała się ostateczna decyzja stwierdzająca nieważność decyzji wydanej z naruszeniem przepisu art. 156 § 1 k.p.a. albo decyzja, w której organ stwierdził, w myśl art. 158 § 2 k.p.a., że zaskarżona decyzja została wydana z naruszeniem przepisu art. 156 § 1 k.p.a.

Norma prawna zawarta w art. 160 § 6 k.p.a. jest normą *lex specialis* nie tylko w odniesieniu do samego trzyletniego terminu przedawnienia, ale także co do liczenia sposobu biegu przedawnienia. Art. 160 § 6 k.p.c. reguluje w sposób kompletny zasadę i terminy przedawnienia w odniesieniu do roszczeń, których źródłem jest wydanie wadliwych decyzji administracyjnych.

Ostateczna decyzja Samorządowego Kolegium Odwoławczego stwierdzająca wydanie decyzji administracyjnej z 9 lutego 1950 r. o przejęciu nieruchomości stanowiącej działkę nr (...), na której znajdowała się kamienica, a zatem również lokale mieszkalne, z naruszeniem prawa została wydana 10 sierpnia 2002 r. Powódka wniosła zaś pozew w niniejszej sprawie 18 maja 2016 r., a zatem po upływie 3-letniego terminu przedawnienia wskazanego w art. 160 § 6 k.p.a. W tej sytuacji podniesiony przez pozwanego zarzut przedawnienia był zasadny.

Decyzje o sprzedaży lokali z lat 1976-1978 stanowiły jedynie konsekwencje wadliwej decyzji dekretowej z 9 lutego 1950 r. i nie mogą być traktowane jako „drugie źródło tej samej szkody” - uniemożliwiły one jedynie restytucję w naturze.

W związku z powyższym Sąd oddalił powództwo.

O kosztach Sąd orzekł w oparciu o treść art. 102 k.p.c. Zdaniem Sądu obciążenie powódki kosztami niniejszego postępowania byłoby sprzeczne z zasadami współzycia społecznego.

Apelację od powyższego wyroku wniosła powódka zaskarżając go w części oddalającej powództwo w kwocie 69 533,54 zł wraz z ustawowymi odsetkami i rozstrzygającej o kosztach procesu, zarzucając naruszenie prawa materialnego tj. art. 5 k.c. poprzez odmowę jego zastosowania i uwzględnienie podniesionego przez pozwanego zarzutu przedawnienia, pomimo iż jego podniesienie stanowiło nadużycie prawa.

W konkluzji skarżąca wniosła o zmianę wyroku poprzez zasądzenie kwoty 60.326,00 zł z ustawowymi odsetkami od tej kwoty za okres od dnia 1 października 2014 r. do dnia zapłaty oraz zasądzenie kosztów procesu za obie instancje wg norm przepisanych.

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji oraz zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

apelacja nie jest zasadna i podlega oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c. Ustalenia faktyczne poczynione przez sąd I instancji nie były kwestionowane przez strony i dlatego Sąd Apelacyjny przyjmuje je za własne. Rozważania prawne Sądu Okręgowego są prawidłowe.

Rację ma sąd I instancji, że decyzje o sprzedaży lokali z lat 1976-1978 stanowiły jedynie konsekwencje wadliwej decyzji dekretowej z 9 lutego 1950 r. i nie mogą być traktowane jako „drugie źródło tej samej szkody” - uniemożliwiły one jedynie restytucję w naturze. Rację ma także ten sąd, że dochodzone przez powódkę roszczenie uległo przedawnieniu.

Zarzut naruszenia art. 5 k.c. jest chybiony. W ocenie Sądu Apelacyjnego brak jest podstaw do przyjęcia, że podniesienie przez pozwanego zarzutu przedawnienia stanowi nadużycie prawa.

Pozew w sprawie niniejszej wniesiony został 18 maja 2016r., zaś ostateczna decyzja Samorządowego Kolegium Odwoławczego stwierdzająca wydanie z naruszeniem prawa decyzji administracyjnej z 9 lutego 1950 r. o przejęciu nieruchomości stanowiącej działkę nr (...), na której znajdowała się kamienica, w skład której wchodziły lokale

mieszkalne nr (...), została wydana 21 marca 1997 r. Trzyletni termin przedawnienia roszczenia odszkodowawczego za utratę owych lokali upłynął zatem w 2000r. i nie został przerwany przez żadną czynność, o której mowa w art. 123 par. 1 k.c.

Artykuł 5 k.c. ma charakter wyjątkowy. Aby można było przyjąć, że podniesienie zarzutu przedawnienia jest nie do pogodzenia z zasadami współżycia społecznego, musi zostać wykazane, że bezczynność wierzyciela w dochodzeniu roszczenia była usprawiedliwiona wyjątkowymi okolicznościami. Takie okoliczności w sprawie niniejszej nie występują. Nie było żadnych obiektywnych przeszkód w dochodzeniu przez powódkę roszczenia odszkodowawczego w terminie 3 lat od dnia, w którym stała się ostateczna decyzja nadzorcza stwierdzająca, że decyzja dekretowa z 9.02.1950r. w zakresie działki nr (...) wydana została z naruszeniem prawa.

W uzasadnieniu decyzji nadzorczej wyraźnie wskazano, że doszło do sprzedaży lokali mieszkalnych w budynku na nieruchomości (...) (...) w W., zatem powódka z chwilą otrzymania tej decyzji miała wiedzę o szkodzie i o organie odpowiedzialnym za szkodę. Lokale nr (...), za które powódka dochodzi odszkodowania zostały sprzedane w latach 1976-1979 a ich nabywców chroni rękojmią wiary publicznej ksiąg wieczystych. Już w dacie zapadnięcia decyzji nadzorczej stwierdzającej, że decyzja dekretowa z 9.02.1950r. w zakresie działki nr (...) wydana została z naruszeniem prawa, powódka wiedziała, że odzyskanie lokali w naturze nie będzie możliwe. Orzecznictwo w tamtym czasie wiązało utratę lokali z wadliwą decyzją dekretową a dla dochodzenia odszkodowania za sprzedane lokale nie było wymagane wzruszenie decyzji sprzedażowych. Skoro powódka zdecydowała się na wszczęcie postępowań administracyjnych mających na celu wzruszenie decyzji o sprzedaży lokali, mogła dla przerwania biegu przedawnienia roszczenia z decyzji stwierdzającej, że decyzja dekretowa z 9.02.1950r. w zakresie działki nr (...) wydana została z naruszeniem prawa, wystąpić o zawiązanie pozwanego do próby ugodowej, tym czasem zawiązała pozwanego do próby ugodowej dopiero w 2014r. a więc po upływie terminu przedawnienia i wezwanie takie nie mogło odnieść skutku w postaci przerwania biegu przedawnienia.

Niejednolitość orzecznictwa nie mogła oddziaływać na sytuację prawną powódki albowiem wadliwa decyzja dekretowa zawsze uważana była za źródło szkody. Uzyskanie decyzji administracyjnej stwierdzającej wadliwość decyzji dekretowej spełniało wymóg uzyskania prejudykatu umożliwiającego dochodzenie odszkodowania.

Sąd Najwyższy dopuścił możliwość dochodzenia naprawienia szkody w powiązaniu z decyzjami zezwalającymi na sprzedaż lokali w kilku orzeczeniach z 2013r. i 2014r. przyjmując konstrukcję tzw. wielocłonowego związku przyczynowego. W/w linia orzecznicza powstała już po przedawnieniu roszczeń powódki opartych na wadliwej decyzji dekretowej.

Upływ terminu przedawnienia w niniejszej sprawie jest znaczny (wynosi 16 lat), a strona powodowa mając świadomość iż dochodzenie roszczenia odszkodowawczego jest ograniczone w czasie, nie uczyniła nic aby nie dopuścić do przedawnienia i nie wykazała aby jej bezczynność w dochodzeniu roszczenia była usprawiedliwiona. W tej sytuacji nie można przyjąć, że podniesienie przez pozwanego zarzutu przedawnienia stanowi nadużycie prawa podmiotowego w rozumieniu art. 5 k.c..

Dodać należy, że ostateczną decyzją z 27.05.2008r. Prezydent (...) W. ustanowił prawo użytkowania wieczystego do zabudowanego gruntu o powierzchni 342 m⁽²⁾ stanowiącego działkę nr (...) w udziale wynoszącym 0,613000 na rzecz spadkobierców dawnego właściciela i jednocześnie odmówił ustanowienia użytkowania wieczystego w odniesieniu do udziału wynoszącego 0,387000 części działki nr (...). Od chwili wydania tej decyzji do wystąpienia przez powódkę z roszczeniem odszkodowawczym w niniejszej sprawie upłynęło 8 lat. W międzyczasie powódka wystąpiła z roszczeniem o odszkodowanie za utratę lokalu nr (...) w sprawie II C 275/11 (załączonej do niniejszej sprawy), zatem miała świadomość możliwości dochodzenia odszkodowania w oparciu o decyzję nadzorczą stwierdzającą wydanie decyzji dekretowej z naruszeniem prawa.

Chybiony jest zarzut różnicowania sytuacji prawnej powódki w stosunku do sytuacji innych spadkobierców dawnych właścicieli nieruchomości, którzy wytaczając powództwo w sprawie II C 256/12 otrzymali odszkodowanie. Powódka

wystąpiła z roszczeniem odszkodowawczym dopiero w 2016r. a więc znacznie później niż inni spadkobiercy i nie wykazała, że istniały jakiegokolwiek przeszkody do wystąpienia przez nią z roszczeniem w tym samym czasie, w którym uczynili to inni spadkobiercy dawnego właściciela.

Nieuprawnione są twierdzenia powódki, że gdyby sprawa zakończyła się w I instancji przed uchwałą 7 sędziów Sądu Najwyższego z 28.03.2018r., to powódka uzyskałaby odszkodowanie. Jak trafnie wskazał sąd I instancji w swoim uzasadnieniu, poglądy iż źródłem szkody jest decyzja dekretowa zaś między decyzją o sprzedaży lokalu a szkodą polegającą na niemożności odzyskania lokalu w naturze nie zachodzi adekwatny związek przyczynowy wyrażane były w orzecznictwie znacznie wcześniej, między innymi w wyroku z 19.03.2014r. sygn. I CSK 299/13. Uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z 28.03.2018r. zapadła w celu eliminacji rozbieżności w orzecznictwie. Występując z niniejszym powództwem, powódka reprezentowana przez adwokata, musiała mieć świadomość istnienia owych rozbieżności, a z uwagi na wynik postępowania w sprawie II C 275/11 miała świadomość przedawnienia roszczenia dochodzonego na podstawie decyzji dekretowej.

Twierdzenie, że powódka została pozbawiona odszkodowania tylko dlatego, że zmieniła się linia orzecznicza jest nieprawdziwe. Kwestia, iż w przypadku sprzedaży lokali źródłem szkody jest wadliwa odmowna decyzja dekretowa nigdy nie budziła wątpliwości. Wątpliwości dotyczyły okoliczności, czy za źródło szkody może być uznana także wadliwa decyzja o sprzedaży lokalu w ramach konstrukcji tzw. wielocłonowego związku przyczynowego.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do uwzględnienia apelacji i na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił ją.

O kosztach procesu za II instancję Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. mając na względzie okoliczność, że powódka niewątpliwie doznała szkody na skutek wadliwej decyzji dekretowej. Sąd I instancji oddalając powództwo nie rozważył możliwości zastosowania art. 5 k.c., powódka wnosząc apelację mogła zatem pozostawać w uzasadnionym przekonaniu o słuszności swoich racji, zwłaszcza iż orzecznictwo dotyczące tzw. spraw dekretowych w chwili wnoszenia przez nią pozwu nie było jednolite.

Ewa Kaniok Bogdan Świerczakowski Elżbieta Wiatrzyk - Wojciechowska